

EXPOSITIO V.

41. D. Hieron. D. Hilar.

Vobis. Hoc est sextum Va, quod Dominus ingeminat super Scribas, & Phariseos, quo, ut notant Div. Hieronymus D. Hilar. eorum similitudinem hypocritarum arguit, & damnat, quâ exterius puritatem, & sanctitatem ostendebant, cum intus essent pleni omni rapina, & immunditia, & ad hoc declarandum eorum depravatum morem arguit, & tangit. Solebant enim Judaici, ut advertunt D. Chryl. hom. 44. in Imperfecto, D. Anselm. Lyranus, maximè per dies festos ingressuri templum ad orationes, & oblationes, lavare se, vestimenta que sua, sicut & manus ad panem manducandum: quod notat D. Marc. 7. n. 3. Pharisei enim: & omnes Iudæi, nisi crebro laverint manus, non manducant, tenentes traditionem seniorum, & a foro, nisi baptizentur, non comedunt: & tamen interius omni nequitia, ac turpitudine replebantur: hanc eorum depravatam, ac iniquam vivendi rationem damnat Christus parabolico, ac ænigmatico sermone dicens.

D. Chryl. D. Paschal. Alb. Mag. D. Thom. D. Anselm. Lyran.

44. Explicatur Textus.

Apoc. 17.

D. Paschal.

45.

D. Chryl.

Origenes.

D. Paschal.

Optimum exemplum

Mundatis, quod de foris est calicis, & paropsidis: intus autem pleni estis rapina, & immunditia. Est igitur sensus: Væ vobis, qui mundatis exteriora calicis ad bibendam, & paropsidis ad comedendum, ut nitida, & lucentia appareant oculis, interius verò plena sunt potu, & cibo acquisito injustitia, furto, rapina, nequitia, ac dolo; sicut illa meretrix Apocalypsis n. 4. habens in manu sua poculum aureum plenum abominacione, & immunditia fornicacionis ejus: sic & vos valde sollicitè curatis munditiam, ac nitorem corporalem, cum interiora vestra omni turpitudine, scelerate, ac malitia abundant, ut patet ex versionibus, & ut notat D. Paschal. citatus: posuit exemplum de cibo, & potu corporali, quia non solum in his vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.

Pharisee cace, munda prius, quod est intus, ut fiat id quod de foris est mundum. Pharisee munda prius tuam mentem, tuam conscientiam, ut tua interiora sint pura, & munda: quia ut recte monet D. Chryl. ostendit, à munditia exteriora, manat mundities externa in sermone, opere, & omni actione; ac verò à munditia externa non provenit munditia interna, sed potius sceleratur, & coinquinatur, cum illa mundities externa, non sit ad Dei gloriam sed ad mundi vanitatem. Unde merito ait Origenes tract. 25. in Matth. Qui studet, ut appareat iustus, quæ a foris sunt, mundat, & qua videtur curat; cor autem, & conscientiam negligit. Qui autem studet ea, quæ intus sunt, id est cogitationes mundare, consequens est, ut etiam ea, quæ a foris sunt, faciat munda. Et quod parum prodest munditia externa, nisi adsit interna; quod optimo exemplo probat D. Paschal. lib. 10. in Matthæum, & ait: Talis apta est comparatio, & vasorum exterior ablutio, quorum usus interior est: quia si vas obfunderit intus, quid proficit si lavetur tantum exterius: liquor effusus ab interiori erit immundus, & sceleratus; cum interiora sint immunda, & scelerata.

Mat. 23. n. 27 Væ vobis Scribæ, & Pharisei hypocritæ, quia similes estis sepulchris dealbatis, quæ a foris apparent hominibus speciosa, intus verò plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcicia.

Num. 28. Sic & vos a foris quidem pareris hominibus iusti, intus autem pleni estis hypocriti & iniquitate.

VERSIONES.

- Syrus n. 27. Similes sepulchris gypso illitis.
Æthiopic. Plena cadaveribus.
Persicus. Plena fœtore, vermibus, & ossibus putridis.
Syrus n. 28. Foris quidem, & acceptione facierum.
Pagnin. Foris fictione.
Persicus. Hypocriti, & peccato.
Græcus. Legis prævaricatione.

ALTER TEXTUS.

Luc. 11. n. 44. Væ vobis, quia estis ut monumenta, quæ non apparent, & homines ambulantes supra nesciunt.

EXPOSITIO I.

Vobis. Hoc est septimum Va: & cum ipsi multiplicarent peccata, multiplicat Dominus etiam gemitus super eorum peccata, ac peccata, & eandem Scribarum, ac Phariseorum malitiam diversis verbis, ac sententiis Dominus arguit, & damnat, ut multiplici modo eradiceretur, ac extinguatur eorum depravata nequitia. Similes estis sepulchris dealbatis. Recte hypocritæ, ac peccator cum sepulchro dealbato comparatur, quia ut notant D. Chryl. D. Paschal. lib. 10. in Matth. sepulchrum exterius speciosum, & pulchrum videtur, cum interius nihil aliud contineat, nisi corpus mortuum, putridum, ac fœtidum: sic hypocritæ, ac peccator nitet, ac resplendet specie, ac fulgore bonorum operum; intus verò habet animam mortuam, & corruptam potredine, ac fœtore multorum peccatorum, ac vitiorum.

Et dicuntur Similes sepulchris dealbatis, non verò sepulchris albis; nam ut notat Servius lib. 3. Georg. Magna est differentia inter dealbatum, & album, seu candidum, nam album, & candidum, dicitur illud, quod ex se talem nativum candorem retinet, & ideo, dicitur de capillis, ac vestimentis Dei. Apocalyp. 1. n. 14. Daniel. 7. n. 9. Cantic. 5. n. 10. at dealbatum dicitur illud, quod non ex se habet albedinem, sed eam superinduit super illum colorem, quem antea habebat; & ideo merito hypocritæ dicitur

46.

D. Chryl. D. Paschal.

Iniquus recte dicitur sepulchrum.

47. Servius.

Apoc. 1. Daniel. 7. Cantic. 5.

dicitur sepulchrum dealbatum, quia illam albedinem compositionis, quam ostendit, non habet ex se, sed eam superinduit super nequitiam suam; quod est execrabile malum. Hinc Actor. 23. Paulus Actor. 23. n. 3. Percutiat te Deus paries dealbate.

48. Si & vos foris quidem pareris hominibus, intus verò pleni estis omni iniquitate, ac legis prævaricatione, ut habet Græcus: Hos rectè pungit D. Gregorius Magnus lib. 26. cap. 23. & ait: Foris ostendendo servant, quæ vivendo intus impugnant; intus verò mala cogitantes exagitant, quæ foris alia superducentes occultant. Non consonant animus, & fucus: videntur exterius mundo mortui, cum interius ardentissimi studeant mundanæ gloriolæ, tanquam è sepulchris, ubi se cupiditati, ambitionique fingunt mortuos, speculantur ambitionis prædam, & ipsa fucata, ac simulata sanctitas, cupiditatis est hamus. Contra hos rectè argumentatur D. Chryl. in Imperfecto homil. 43. Dicitur mihi, hypocritæ, si bonum est esse bonum, ut quid non vis esse, quod vis apparere? Si verò malum est esse malum, ut quid vis esse, quod non vis apparere? nam quod turpe est apparere, turpius est esse; quod autem formosum est apparere, formosum est esse, &c.

D. Chryl.

Mat. 23. n. 29. Væ vobis Scribæ, & Pharisei hypocritæ, qui ædificatis sepulchra Prophetarum, & ornatis monumenta iustorum.

Num. 30. Et dicitis, si fuissetis in diebus Patrum nostrorum, non essemus socii eorum in sanguine Prophetarum.

VERSIONES.

- Syrus n. 29. Ornantes estis domum sepulchre iustorum.
Alier Syrus. Concinnatis, vel præparatis monumenta iustorum.
Persicus. Ornatis sepulchreta iustorum.
Arabicus n. 30. Non communicassemus cum eis in sanguine.
Æthiopic. Non consensivimus eis.

ALTER TEXTUS.

Luc. 11. n. 47. Væ vobis, qui ædificatis monumenta Prophetarum, Patres autem vestri occiderunt illos.

Num. 48. Profecto testificamini, quod consentitis operibus patrum vestrorum quoniam ipsi quidem eos occiderunt, vos autem ædificatis eorum sepulchra.

EXPOSITIO VII.

49. Vobis. Hoc est ultimum, & extremum Va: tanquam omnium malorum extre-

mum, ac summam iniquitatem super Judæos Christus pronuntiat: & quia merito se profiterentur filii eorum, qui prophetas occiderunt: Dicitis enim, si fuissetis in diebus patrum nostrorum, non essemus socii eorum: & tamen ut filii eorum abundanter persistebant in eorum iniquitate; ad Textum: Sepulchra Prophetarum ædificatis quod ex se bonum, ac laudabile erat; ut ex Sanctis Patribus dicam Quæstionem. Tamen hoc faciebant mala intentione, ex vanitate nempe, & ut viderentur alieni à Patribus suis, qui prophetas occiderunt, cum ipsi adualiter Prophetas, iustos, & sanctos interfecerant, ut Stephanum, & alios; ut patet infra vers. 14. Ecce ego mitto ad vos prophetas, & sapientes, & ex illis occideris: & quod erat omnium malorum extremum, ac summum, ipsum caput Prophetarum, Principem, ac Dominum CHRISTUM JESUM ad mortem deposcebant, illiusque mortem machinabantur; & ideo subit Christus: Implete mensuram patrum vestrorum: Cumulatissime, & abundantissime impletis mensuram patrum vestrorum? quia illi Prophetas occiderant, vos autem non solum Prophetas occiditis, sed etiam me caput, ac principem omnium prophetarum. Ita D. Hieronymus, Origenes, Rupertus, Paschasius, Euthymius, & alii.

Explicatur genus sensus.

D. Hieron. D. Chryl. Euthym. D. Thom. D. Paschal.

QUÆSTIO V.

Quare arguit, ac reprehendit Christus D. Scribas, & Phariseos, quod sepulchra Prophetarum ædificarent, ac exornarent?

Quod ipsi Pharisei, & Scribæ sepulchra Prophetarum, ac iustorum extruerent, ac exornarent, sicut & nos facimus monumenta Sanctorum; sanctum ac laudabile ex se est; ut notant in præfati D. Hieronymus, D. Chryl. D. Chryl. Euthym. D. Thom. D. Thom. D. Paschal. les erant, quia filii eorum erant quoniam non ex arbitrio alicujus venit, cujus sit filius, boni viri an mali! Cur ergo Christus D. super eos extremum, & supremum Væ ingeminat, quod ædificarent sepulchra prophetarum, quos eorum Patres occiderunt?

50.

51.

D. Chryl.

Facile videtur quibus rum defectus non verò suos.

fectus nunquam videri, & agnosci, nisi sit valde rarus, ac sapiens iustus.

Secundò: Idem D. Chrysostomus citatus sic ait: Dicebant Pharisei apud se, si benefecerimus pauperibus, non multi vident, & pro tempore non vident. Nonne melius edificia facimus, quæ omnes aspiciunt, & non solum in hoc tempore, sed etiam in posterum. O insipiens homo! quid tibi prodest post mortem ista memoria: si ubi es torqueris, ubi non es laudaris: negabant elemosynas pauperibus, ut sepulchra Prophetarum extulerunt, scribentes, ac exarantes in eis propria nomina adificantium, vel sua stigmata; ut ex sua vanitate eorum memoria pereonis fieret. Ad hoc ait D. Hieronymus in præsentia: Pharisei, & Scriba opinione bonitatis, & gloria in populos sepulchra adificant Prophetarum.

Teritiò: Idem Chrysostomus, & ait: Non gaudent Martyres, quando in illis pecuniis honorantur, in quibus pauperes plorant. Quia scilicet illas pecunias exigebant à pauperibus, quos affligebant, & ob inopiam plorare cogebant, ut iis magnifica sepulchra Prophetis, & magis sibi gloria monumenta extruerent.

Quartò: Semper Judæi, ait idem Chrysostomus, prætorum Sanctorum cultores fuerunt, & præsentium contemptores; magis autem & persecutores. Non enim sustinebant inopationes Prophetarum suorum, & persequantur eos, & occidebant: postea verò nascens filii intelligebant culpas Patrum suorum, & ideo quasi de morte innocentiam Prophetarum dolentes, adificabant memorias eorum. Et ipsi similiter interficiebant suos Prophetas increpantes eos. Homines, quod in aliis condemnant, in se ipsis approbant, & præterita venerantur, & præsentia fastidiunt, & damnant. In eadem hac sententia est etiam Eusebius Emisenus homil. in D. Petrum, & sic ait: Stultissimus, qui dum videt Prophetas, eos vituperat: post mortem verò eos veneratur, & monumenta eis adificat, neque tales ulterius nasci posse arbitrat.

Quintò: Cardinalis Toletus ad cap. 11. Lucæ num. 48. ait: Phariseos, & Scribas sepulchra Prophetarum aëlicasse, ut dum viderentur zelum habere iustitiæ, ac detestari persecuciones, & cædes Prophetarum, inde exultarentur iustè Christum persequi, ut legis violatorem, ac hostem; & in hoc erat duplex magna iniquitas; prima, & summa malignitas machinationis necis Christi, Secunda hypoçrisis; iniquissimè simulabant sub pietatis zelo mortem Christo inferre; quia ipsi malignè sibi persuadebant legem, & Prophetas à Christo contemni, quod erat falsissimum; Christus non venit solvere legem, sed implere. Sententia autem Toleti maxime deducitur, & corroboratur ex præfato Textu Lucæ.

Sextò: Prælatè Rupertus lib. 1. in Isaïam, cap. 20. componit hæc verba: Va vobis, quia edificatis sepulchra Prophetarum, &c. cum illis Isaïa 5. n. 18. Va qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quasi vinculum plaustrum peccatorum. Tunc sic ait Rupertus: Denique sic implere mensuram patrum impiorum, ut quia patres Prophetas occiderunt, filii non degeneres occidant Dominum Prophetarum, id ipsum est, quod trahere iniquitatem in funiculis vanitatis. Va vobis, quia trahitis nihilominus longum quoque funiculum peccatorum. Pharisei, & Scribae hy-

poçritæ, tanquam ostendentes se alienos ab homicidiis suorum parentum, extrucebant, ac exornabant sepulchra veterum Prophetarum, sed quia hoc fide, ac ex vanitate proveniebat, in multis se homicidarum filios ostendebant, cum Sanctos præsentis, ac Prophetas, & omnium Prophetarum principem Christum interficiebant, tanquam à suis parentibus, ac avis longo fane iniquitatem trahentes, & tanquam à radice talis iniquitas in eos desinebat, ac derivabatur; & inde pœnæ pro eis debita in ipsos devolvuntur.

Maximè notatu dignum est, quod cum scribitur historia Achan, qui contra Dei mandatum sibi abstulit pallium coccineum optimum, & regulam auream, ac argentum, semper à Canonico scriptore notatur, ac describitur ex progenie Zare; sic dicitur: Achan filius Charmi, filii Zabbi, filii Zare de tribus Juda: Josue 7. n. 1. Et iterum n. 18. imò & n. 24. solum dicitur filius Zere: Tollens itaque Josue Achan filium Zare: Et cur, cum de eo sit sermo, semper notatur filius Zare? Zare prout in illa cogitatione, ac generatione fuit, qui manus suas ad vitia, ac innoxia extendit, ut patet ex Genes. 38. n. 27. In ipsa effusione insaniam, unus protulit manum, in qua ostetrix i gavit coccinum, dicens: Ille egredietur prior. Illo verò retrahente manum, egressus est alter. Ecco infansulus Zare ad innoxia pertendit manum, & rapere intendit principatum, ac primogenituram, quæ ad ipsum non pertinebat. Quibus similiter Achan patri similis fuit, extendens manum ad innoxia, aurumque & coccinum rapiens, & inde meritò semper filius Zare notatur, tanquam à Patre cum semine mores, ac affectum aliena rapiendi hauriens.

Clamat Stephanus Act. 7. n. 51. Vos semper Spiritum sancto resistitis, sicut & patres vestri. Expende illud, sicut & Patres vestri, ita & vos: ac si eorum nequitia & malitia obliuiscens Spiritui Sancto, ac Divinis mandatis, à patribus cum natura esset dedecta, ac participata longo fane, ac tramite, itant tam radicata, ac congenita esset eorum pravitas, ut ita dicam; non solum esset ex propriis, sed quod majus est à majoribus derivata; ita in præsentia D. Chrysostomus dicens: Et quod majus est, sicut patres vestri ita & vos: M. Jus, & intolerabilis est, quod cum linguinis propagatione propagentur & vitia.

VERSIONES.

Syrus n. 31. Testes estis contra vos ipsos.

Arabicus. Quia estis filii trucidantium Prophetas.

Syrus

Jerusalem

Abulens

Abulens

Abulens

Abulens

Abulens

Syrus n. 32. Vos complete mensuram. Quodcumque de mensuris Patrum vestrorum relictum est, ad summum impleturi estis.

Syrus n. 33. Serpentes viperarum, quomodo effugietis. O Serpentes foboles. Germina viperarum. Fœtus viperarum. Ab igne gehennæ, quo poteris fugere.

EXPOSITIO VIII.

59. **T**aque testimonio estis vobismetipsis: Ecce quia parit iniquitas, quæ contra vos ipsos dat testimonium; ac si dicat Christus: Vos ô Pharisei, in eo quod edificatis, ac exornatis sepulchra Prophetarum, quos occiderunt Patres vestri, neminem fallitis, sed vestris operibus profertis testimonium, quod sitis filii eorum; qui eos occiderunt, cum modò Prophetas, & iustos, ac sanctos, quos ergo ad vos mitto, crucifigitis, ac occiditis, ut communi proverbio dicitur, Patrem sequitur sua proles: & inclinationes, ac vitia cum semine transferuntur.

60. **I**mpete mensuram: Hæc vox, ut ait Chrysostomus, non est imperantis, sed prædicantis futurum eventum ex eorum iniquitate. Implete, seu, ut habet Syrus, Complete, abundantissimè, ac cumulativè usque ad redundantiam, nam, ut ait citatus Chrysostomus, Patres vestri occiderunt Sanctum, vos occiditis Sanctum Sanctorum: illi occiderunt homines, vos occiditis Deum, ac filium Dei. Illi in Prophetis, quos occiderunt, videbant, quandam vivendi rationem puram, & Sanctam, at ipsi in CHRISTO Jesu, non solum videretur quandam potissimam ac sanctissimam vitam, sed innumera miracula, ac innumera beneficia in omnes, ut ponderat D. Basil. Seleuc. Orat. 31. & ait: Sub incarnatione Salvatoris, quibus fuerit Judæi moribus? Christus homines miseratus, venit salvatorem manum homini porrigens: nec ea fuit miraculorum reverentia, ut mores alios induerent, sed majorum nequitia hæredes nacta perdurat hoc quoque tempore. Erant in oculis densissima miracula, curationum maria, omni genere bonorum profusentia; sed ex beneficentia luctu consistebantur. Ecce obstinata iniquitas profusionis sanguinis Prophetarum, quæ tot fluentibus miraculis emolliiri non potuit: Implete mensuram patrum vestrorum: majorum nequitia hæredes nacta perdurat hoc quoque tempore.

61. **S**erpentes: D. Paschasius lib. 10 in Matthæum D. Paschas. ait: Serpentes præ omnibus animalibus astutiores sunt, & eorum astutia semper est in malum, & semper aspiciunt, ut noceant; sic Hypocrita fraudulenter astutor cæteris hominibus, & semper cogitat, quomodo alias sua astutiâ, ac nequitia decipiat. Gemina viperarum, quia venenum vestræ malitiæ à parentibus tanquam à radice trahitis, & de hoc gemine viperarum multa dixi tom. 1. in Evag. lib. 3. c. 1. q. 30. & 31. & ut ait Hieronymus in præsentia. Sicut de viperis nascuntur vipera, sic de homicidis patribus, vos nati estis homicida. Et sub-

dit Christus D. Quomodo fugietis a iudicio gehennæ. Id est, nullo modo fugietis à meo iudicio, quo ego condemnabo vos ad æternam inferni pœnam, tam propter mortem meam, quam propter mortem meorum Apostolorum, ac discipulorum.

QUESTIO VI.

Explicatur quomodo Deus, ut supplicia, & pœnas in aliqua regna, & civitates inferat, expectat certum cumulum peccatorum, ob quæ etiam punit patres in filiis.

EX hoc præsentia versu, sicut ex vers. 35. 36. inferunt Theologi, Deum statueret certam mensuram ad cumulum peccatorum, ad infligenda supplicia in aliquam civitatem, vel republicam, & Regna. Sic Genes. 15. n. 16. Deus dixit Abrahæ: Generatione autem quarta revertentur hæc, nedum enim completa sunt iniquitates Amorrhæorum. Post quadringentos annos fuerunt completa, & illos per Josue delevit, & eorum regionem tradidit Hebræis, ex quo merito ait Imperfectus: Omnis gens, vel civitas, non cum peccaverint, statim punit eas Deus sed expectat per multas generationes, & modo mandata, modo minatur, interdum ex parte castigat ut quanto diutius eos expectaverit, tanto & Dei iudicium iustus sit, & illorum dignior pœna. Quando autem placuerit Deo perdere civitatem istam, vel gentem, videtur omnium generationum præcedentium peccata reddere illis, quoniam quæ illa omnes generationes, merebantur hæc sola passa est. Sic & Origenes homil. 26. in Matth.

Hoc latè probat D. Macharius hom. 4. Quod cum Viri Sodomita essent pessimi, & peccatores coram Deo nimis. Gen. 13. n. 13. tamen per multos annos sustinuit Dominus, & tamen eorum nequitia consummata, & completa fuit, cum pessimum in Angelos initium consilium: ut Dominus eos perderet, pluens ignem, & sulphur super Sodomam: Gen. 19. n. 24. Idemque probat citatus D. Machar. circa Pharaonem, cumque per decem vices obstinatum esset Cor ejus, nolens Deo obedire, ejus mandata contemnens, multaque mala inferens populo Dei, Tandem ipse, ac populus ejus postremo graviter deliquerant persequentes à tergo populum: In quo completa fuit malitia eorum, & omnes suffocati perierunt in mari. Exod. 14. n. 27. Hoc ipsum optimè probatur ex eo quod Deus præcepit Sauli delere Amalec, dicens: Resensui quæcumque fecit Amalec Israël, quomodo resistit ei in via, cum ascenderet de Ægypto, 1. Reg. 16. n. 2. 1. Reg. 15. Et tunc completa fuit eorum iniquitas, ut pœnam reportaret; filii enim civiliter unum quid cum Patribus censentur, & inde eorum scelestorum mensuram multoties adimplent. Ita Abulens, ibi, quæst. 253. & 259.